

А. НЭТЗУРАК,
инженер-технолог, комбинат «Химпром»

Бүгү делегейниң хөй-ниитизи буруу шаап тур килеңнээшкин

УЛАН-БАТОР. (СЭТА). «У-2» деп америк разведка самолёду СССР-ниң кызыгдарына ам база хажытканы-биле холбоштыр удуу-лаанышкыны совет нотаы АКШ-тын чагырыкчы бөлүктөрүнүн бу-лур армия сойгалап илеретип ту-рар болгаш ол бөлүктөр боттарынын өчүк-чөгээли политикадан ойталаан дээрин бүгү делегейге база катал көргүзүп турар-дыр, деп Улан-Батор радиозунун радио та-йылбырлаччы Ш. Санлак медег-лээр. Бүгү-ле ак-сеткилдик кижилер ышкыш, бистиң чурттувустун азылчы чоштары ол бужар-бак үүлгедикчиликтерин килеңнээшкин-

биле буруу шаап турарлар деп, та-йылбырлаччы уламчылаан. Мен политик эвес азылчы кижилер мен, мындаа-даа америк эрге-чагыргаларынын шак ындыт үүлгедикчиликтери түр мен деп, Улан-Баторун улуттук комбинатынын токары Н. Далху медеглезен. Олар-ны болуун аймыл чок чорутуун дугайында салгыш салышкыны бу-лүзүндө делегей байдалын күшүгү-дүг болдулар дээ күзөл соңууга-дып турар бооп, чүте дээрге олар-нын айыыл чок чорутууга кым-даа кыжымай турар болбай.

Чаа өчүк-чөгээ

ОСЛО. (СЭТА). «У-2» деп америк шпион самолётун совет девиэскер-нин кымын өчүк-чөгээли чаа ужуушкуну дугайында Мос-квадан болгаш Вашингтондан ал-дынган тындалгыларын норвег со-лунар биги арынарына парлап үнүргөн.

Амгы үеде Баттышкан Штаттар-да бар болуп турар «У-2» деп 50 самолёттук делегей политикадан уу-лур ролду ойнал турар деп «Ао-тентостен» солунун корреспондент-ти Вашингтондан тындалгыла.

медеглезен турар. «У-2» деп самолёт-тун кол базасы Техаста. Мындаа-жак ол самолёттар калган-даа бо-лунуу базасына турбас деп, кор-респондент бижээн. Ол самолёттар үртүлчү-ле АКШ-тын кызыгдары-нын иштинге болгаш даштыкта-даа ужууш чоруп турар. «У-2» деп уш самолёттар чокта чаа Велико-британияда челин келген. Эске са-молёттар Австралияда, Филиппин-лерде, Пуэрто-Рикода, Аляскада болгаш өске-даа черлерде туруп турар деп, корреспондент бижээн.

Американнар кезевээр-дир

ВЕНА. (СЭТА). Совет Эвилелиниң күрүнө кызыгдарын «У-2» деп америк разведка самолётунун кар-жы-биле чаа хажытканын дугайында АКШ-тын чазанга СССР-ниң чазанын нотаы астыр пар-лаганын китеңгейткенин төүндө турар турар.

Солунар совет нотанын уткаын бирги арынарына улуз эгерлерин.

адаанда тодаргай тайылбырлап ту-рар. «Пауэрстин самолётунун дүжү аттырганын американнар кезе-вээр-дир. «У-2» деп самолёт өчүк-чөгээли чоруктуу база катал кылган-дыр» — деп ындыт эгенин адаанда Совет чазактын нотаынын дугайында тындалгыны «Фольеш-тимме» солун парлаан.

„Чаа кем-херек үүлгедикчикини“

ЛОНДОН. (СЭТА). СССР-ниң кү-рүнө кызыгдарын америк разведка самолётунун хажытканын удуу Со-вет чазактын удуулаанышкынын «Дейс уоркер» солун «У-2»-ниң чаа кем-херек үүлгедикчикини деп эгенин адаанда тындалган.

«У-2» Россиянын кымынга ужу-п чоранын АКШ хүлээп көрүп ту-рар» — деп, «Дейли телеграф» со-лун айтып турар. «Ужуушкун-нун фактынын Кеннеди хүлээп көргөн» — деп, «Дейли Мейд» со-лун бижээн.

Совет Эвилелинге удуу утланган чаа өчүк-чөгээли чоруктун дугайында тындалгы Англияга дүрүм суугаар дүвүрээминин болдурган, чүте дээрге «У-2» деп америк са-молёттар Англияда баазаларда ту-рар, а чазактары боттарынын деви-эскерлерин америк шерит самолёт-тарына берип турар ындыт чурт-тарга таваржып аар-берге уржук-тарынын дугайын Совет чазак са-гындырган болбай.

Шыңгы сагындырыг

ТОКИО. (СЭТА). Совет Эвилели-нин агаар делегити «У-2» деп америк разведка самолётунун өч-чүк-чөгээли-биле эртип киргени Япониянын хөй-ниитизиниң киле-нээшкини болдурган.

Эске чурттарынын девиэскерле-рини кымынга өчүк-чөгээли ужу-дуушкуну ботталдырып амер-ик чазак мөнгөл-биле чок кыл-ыр уурлуг деп, Япониянын социали-ст партиянын ТБ-анын улуз шимчээшкинин айтырыгдарын талаш-биле килиминин эргелекчи-ла Асукага СЭТА-нык корреспон-дентиниң беледээли медег-лээр. «У-2» деп самолёттарын ме-теоролоттук ужуушкуну дугайында делегей хоозун чууга-ла арылгыш шактыган. Аме-рик чазактын өчүк-чөгээли үүл-гедикчиликтерин КНО-нун Кол Ас-самблеясынын ам болур сессиязы-га туюлуга челир сойгалап илерет-пир эргежок чууга деп, Асукада чуугаалаан.

Бир эвес америк разведка само-лөду Совет Эвилелиниң кызыгдары-нын талашыча япон девиэскердин ужууш чоруткан чүве болза, бо таварылгада кожа-хөлбө турар чуртка удуу өчүк-чөгээли чор-руктарга кирешкен Япониянын ча-заанга улуз харысалга баа-ла онаажыр-дыр деп, парламент депу-даты социалист Хокай медеглезен. Чоюнун тура-сорууга чорутуу Япония АКШ-тын ырыкы Чөйчүк өчүк-чөгээли үүлгедикчи-

ринге хаара тырттыра берип болур дээр-биле холбоштыр япон улус шыгыг дүвүрээмин илеретип ту-рар деп, ол чуугаалаан.

Совет кызыгдарын «У-2» деп америк самолёттун база катал хажыткан чорук делегей байдалын улам-на нарындап турар болгаш чепселенишкенин бүгү-ниги дү-жүренин база адролук чепсекти хо-руттарын ботталдырып амер-ик чазактын өчүк-чөгээли чоруктуу айтырыгдарын шимчээр-ринге шыгыг моондак болуп ту-рар деп, чурттуу төп солунары ай-тып турар.

«У-2» деп америк самолёттарын ужуушкуну дугайында баа-за катал тургустунуп келген айты-рыг чепселенишкенин дүжүренин болгаш адролук шепселелерин соксадырынын айтырыгдарын талаш-биле Женевада болуп турар чуугаажылышкынарга багай сал-дарын дораан-на чедирер деп, «Иоммури» солун медеглезен. Совет агаар делегити америк само-лөттун хажыткан чорук барыын талашы күүлелерин савалдап ту-рары делегей контролуну система-зын шимчээр сорулгаларыг болуп ту-рар дээринин дугайында Совет Эвилелиниң туржунуу бадыткаш-кыны болуп турар. Чепселениш-кенин дүжүр талашы-биле Жене-вада комиссиянын ортула чанын-тыг кара болуп тургустун деп чууга-лаа болур-дур деп ук солун түн-дө айткан.

АКШ миннир ужуруг

БЕРЛИН. (СЭТА). Совет Эвилели-нин күрүнө кызыгдарын америк разведка самолётунун чаа хажыт-канын дугайында АКШ-тын ча-заанга СССР-ниң чазанын нотаы-нын тодаргай тайылбырлаан Бер-линин демократтык солунары би-ри арынарына парлаан. Америк шерит самолётунун ужуушкуну-нун организациян буруулуз кижилерге АКШ-тын чазак кеземенин хулэдерин болгаш совет агаар де-легитерин хажыдар чоруктары моон сойгаар болдурбазынын хемчеге-рин деп-дораан алырын СССР-ниң чааа малап тур, бир эвес ындыт хемчегелерин албас чүве болза, чаа хажыдышкынынын таварылга-

зында бодуун кызыгдарларына айыыл чок чорун хандырынга эргежок чууга деп бодуун савал турары ындыт хемчегелерин Совет чазак алыр деп чуугаалап турар но-таа ындыт чөдөрүн «Неес дейч-ланд» солун озылап парлаан. Совет агаар делегити «У-2» деп америк самолёттун хажыткан чо-руун паралаа чаа каржы өчүк-чөгээли деп көрүп турар. «У-2» деп америк самолёттун өчүк-чөгээли чорук-биле хол-боштыр удуулаанышкынын совет нотаы болза АКШ-тын адрегини шыгыг сагындырып-дыр деп «Берлинер дейтунг» солун медег-лээр турар.

Чер шимчээшкининден качыгдан иран чонга дузаламчы

Чер шимчээшкинин уржундан Иранын чонунга таварышкан хал-палыг байдал-биле холбоштыр СССР-ниң Кызыл крест болгаш Кызыл чар-тын ай нитилелдеринин Эвилели 25 мул рубль түнүг чөм продуктулар-ны, эмирин болгаш чорундарын Иранын кызыл арзыл болгаш хүн нитилелерин чорудуп бээр деп шимчээр хүлээп алган.

СССР-ниң Тегеранда совет эмгелгези иран эрге-чагыргалар-биле ду-гурушканын суугаар болуп медицина ажилданчыларын Иранын чер шим-чээшкининден качыгдан чонунга дузаламчы көргүзери-биле чорудар деп турар.

хал-палыг байдал-биле холбоштыр СССР-ниң Кызыл крест болгаш Кызыл чар-тын ай нитилелдеринин Эвилели 25 мул рубль түнүг чөм продуктулар-ны, эмирин болгаш чорундарын Иранын кызыл арзыл болгаш хүн нитилелерин чорудуп бээр деп шимчээр хүлээп алган. СССР-ниң Тегеранда совет эмгелгези иран эрге-чагыргалар-биле ду-гурушканын суугаар болуп медицина ажилданчыларын Иранын чер шим-чээшкининден качыгдан чонунга дузаламчы көргүзери-биле чорудар деп турар.

АЛЖИРДЕ БАИДАЛ

ТУНИС. (СЭТА). Алжирден ында кээп турар меделерин суугаар алырга сентябрь 4-те Алжириниң шууган шөдүнге митинг болган, анда Алжириниң национал-хосталга фронтунун Политиктиг бюрозунун кижигуниери Бен Белла биле Мо-хаммед Хидер олар чүве чуугаалаан. Митингиниң кижигуниери

Бен Белланын медеглезин болза Политиктиг бюро Алжир хоорайда бодуун хүлээлгелерин бодунга ба-за катал ап турар болгаш кризис үзе шимчээрленинген. Бистиң тил-делгени чедип алганмыс 4-кү ше-риг өкүгүнүн солдаттары хоорай-дан үнүп чоруткан ужурунда эвес, а улус чон бодуун күзөл-соруун

барымдаалап көөр кылдыр ол шериглерин албазан ужурунда бол-ган деп, Бен Белла чуугаалаан.

ПАРИЖ. (СЭТА). Франс Пресс агентствалык Алжирде корреспон-дентизге 4-кү шериг округунун командьлачкы полковник Си Ха-саннын медеглезин болза: найсы-лалды демилгелестеер дугайында Политиктиг бюро-биле дугуржулга чедип алдыган болгаш 4-кү шериг округунун шериглери Алжир хоорай-дан үнүп.

НЬО-ЙОРК. (СЭТА). Ассошиейтед Пресс агентствалык корреспондент-изин Алжирден тындалгы-биле алырга, Алжириниң национал-хосталга фронтунун Политиктиг бюрозунун 4-кү шериг округунун коман-дылачкы полковник Си Хасаннын медеглезин болза: найсы-лалды демилгелестеер дугайында Политиктиг бюро-биле дугуржулга чедип алдыган болгаш 4-кү шериг округунун шериглери Алжир хоорай-дан үнүп.

НЬО-ЙОРК. (СЭТА). Ассошиейтед Пресс агентствалык корреспондент-изин Алжирден тындалгы-биле алырга, Алжириниң национал-хосталга фронтунун Политиктиг бюрозунун 4-кү шериг округунун коман-дылачкы полковник Си Хасаннын медеглезин болза: найсы-лалды демилгелестеер дугайында Политиктиг бюро-биле дугуржулга чедип алдыган болгаш 4-кү шериг округунун шериглери Алжир хоорай-дан үнүп.

АЛЖИР. СЭТА-нын корреспондент-изин Е. Поповтун дашчылып турары болза: Алжирде политиктиг байдал дыка эскерилген. Сентябрь 4-те хүнүя ийги чартында 4-кү болгаш 3-кү шериг округтарынын бүгү кезекте-рин хоорайдан үндүргөн. Национал-хосталга фронтунун Политиктиг бюрозунун Касбеге паралаа кон-ференциязын дугайын бүгү кижилерге хенертен чарлаан. На-ционал-хосталга фронтунун Полит-бюрозунун чингиле секретары М. Хидер Политбюрунун кижигу-нун болгаш Алжир Республиканын түр чазанын дарагынын ораакчызы Бен Белла олуржуп турда, парала-га төлөөлөкчилерине мынчалар ме-деглезен: «Алжир революция эрге-чагырганын база бир кризисин да-чып өрткөн». Бо кризис болза үш айык мурнузда Триполия (Алжир) революциянын национал чөвүлгел-дин сессиязына — корреспондент-

тинин тайылбыры) болган кризис-тин уржуу болуун ол айткан. По-литбюро соңууда болган соонда деп-дораан күрүнө эрге-чагырганын бүгү хүлээлгелерин чаа согуу-кан органга дамчытып бээр дээрин паралаа конференциязына айт-кан.

Соалук политиктиг кризистин үе-зияда Алжир Республиканын түр чазанын дарагы Бен Хелланын элээн туржун Хидер шүгүчү-лээн.

Кежээ хоорайын төвүнге масса-лыг митинг болган, анда национал-хосталга фронтунун Политбюро-нун кижигуниери Бен Белла биле Битат олар олуржкан. Митингте чүве чуугаалап турган, Бен Белла кризис доозулган деп медеглезен. Бис 4-кү шериг округунун солдат-тары хоорайдан үнген ужурунда эвес, а улус чон бодуун күзөл-соруун илергейлээн ужурунда тилээн бис деп ол медеглезен. Национал-хосталга фронтунун Политиктиг бюрозунуң база катал ажилдап эгелээр дээрин ол бадыткаан.

Национал улусчу армиянын кол шавынын медеглезинде медеглез-турары болза: Алжирде бурунгаар-лап кел чоран 5-кү болгаш 6-кү округтарынын шериглери чон өөрүкү-биле уткаан, а 4-кү ше-риг округунун 400 кире солдат-тары национал-хосталга фронтунун Политбюрозунга шычы болгаш шериглерин талашыча кырген. Мы-да бар меделерин суугаар алырга, 6-кү шериг округунун мурнакы кек-сектери найсылалдын чогуунда че-де берген.

Национал-хосталга фронтунун Политбюрозунун чедикшияныг чигинишкенин бодуумаан турал-жок, чууга байдалын мынчалар шыгыг эскерилгени дыка хай кижилерге хеп-хенертен болган чүв кылдыр сагындырып турар. На-ционал-хосталга фронтунун Полит-бюроу биле 4-кү шериг округу-нун командьлачкы полковник Си Хасаннын медеглезин дугайында тындалгы солуннарга көстүп кел-гилээн, ындыг болза-да ол дугур-жулганын ужуу-утказы чүд дээрин айтпайн турар. Мындаа-жак кризистин шимчээрленин түн-дө национал-хосталга фронтуну-нун Политбюрозунун бодуу мур-нукуундан дыка быжыг апарган.

ТЫВАНЫН ДЕЛГЕМНЕРИНДЕ



Хемчиктин шынаазында.

Фотоэтид В. Лутковтуу.

ПРЕЗИДЕНТ КЕННЕДИНИН МЕДЕГЛЕЛИ

НЬО-ЙОРК. (СЭТА). Бодуун айыыл чок чорун хандыра болгаш бодуун бот эргени камгалары-биле Кубанын ал турар эргежок чу-гула хемчегелерин, а ол ышкыш Кубага чепсек болгаш куба шерит албаныгдарын өөрлөр чогуур тех-

никтиг тускай эртемниглер талаш-биле совет дузаламчы президент Кеннеди «делегейге коммунист кыжанышкынын тургузуп ту-рары бүгү делегей кыгырынын кезе-э» кылдыр үнелеп көргөн.

Ындыг чөргөлиг хемчегелерин алырын эргежок чуугаалап Кат-тышкан Штаттарын девиэскердин реаксылыг куба эмигрантлар-нын Кубага удуу чокта чаа кылган өчүк-чөгээли, а ол ышкыш АКШ-тын албанын чамык төлө-лөкчилерин талашында, өөп иш-тинде сенаторлар Смазерс, Китинг, Тэрмонд, Кейпхарт, Тауэр оларын талашында агрессияже шуут кый-гырлыгы баа катал бадыткаан.

Кубанын баш удуу ал турар хем-чегелери шавар халлаанышкыны эвес, а камгалат хемчегелерин бо-луп турар деп чүвени Ак байжык-нын парлап үндүргени президент Кеннединиң медеглезинден билзе чогуур.

Президентиниң медеглезинде чу-галлап турары болза: «Барын бөмбүр-ектиң кайы-даа кезеңге удуу кан-дыг-даа хөдөнишкенин баш удуу кылдыр» арганы Кубага бербес дээш «негеттинген-не бүгү хемчегелерин АКШ кылдыр».

дээш келген калдыг-бир организас-таттынган дайынчы күштерин Кубага турарыны; Россиянын тургус-каны шерит баазаларын турары-нын; Гуантанамога хамаарыштыр 1934 чылдын керээзин үзөренин; «Чер—чер» деп чөргөлиг шаап хал-лаанышкынын ракеталарын бар болуп турарынын; азы, эске улуг күштерин кубачыларын холууда, азы Совет Эвилелиниң удуулааныш-кынын эргенинде турарынын канды-г-даа барымдаалары чок.

Ындыг турбузе, Кубанын «агрес-сив бодалдарынын» дугайында, ол бодалдарын «күштүң азы күштү азыгдарынын кыжанышкынын дуза-зы-биле» «экспорттаар» дугайында барымдаа чок бадыткалдарын прези-дентиниң медеглезинде бижээн. Кен-нединиң кыжанышкыны-биле медег-лээр турары болза: «Барын бөмбүр-ектиң кайы-даа кезеңге удуу кан-дыг-даа хөдөнишкенин баш удуу кылдыр» арганы Кубага бербес дээш «негеттинген-не бүгү хемчегелерин АКШ кылдыр».

Аныяк тускай эртемниглер

Бистиң республиканын арга-арында найгамчык хай ыяшты камгалап, ышкы ажил-агынын хөжүмүдүгүн боттарынын үлүн кижирери-биле бистиң чуртувустун ышкы ажил-агынын ортукам болгаш дээш өөрлөргө чөдөрүн доосан аныяк тускай эртемниг-лерин чаа отряды бо чылын Тывада чедип келген ажилдап кирип-кенер.

Маадыр космонавт Андриян Николаевтин төрөн чери Чуваш АССР-ге ышкы ажил-агы техникумунун доозукчуларынан 4 кижиге келген. Николай Сиворцова Би-Хем районда, Токумун Сыстыг-Хема эш Степанов, Ырбанда Анатолий Ефимов, Кызылдын Улуг-Хем ышкы ажил-агы черинде Янов Сергей олар ажилдап кирген.

Саратовтун кедез ажил-агы институтунун доозукчу Людмила Маркова Бай-Хаанта ышкы ажил-агы черинин техникумда ажилдап кирген. Красноярскинин технология институтунун доозукчу Петр Сторожев Сыстыг-Хемин ышкы салбырында техникумтай берген. Ол ышкыш Нунышветин, Саратовтун, Абаканнын ышкы ажил-агы-нын өөрлөргө чөдөрүн доозукчулары бар.

Н. ВАСИЛЬЕВ.

Республикага АГААР-ВОЙДУСТУН байдалы

Бөгүн республикага шоккар булут-тарлыг, чаашкыч чагбас, барын чүк угулаанышкынын, кошкак хат чөөртү-лүмүр хүн болур. Агаарын тем-пературазы: республикага 20—25,

Кымыла 23—25 градус чыгыс бо-лур.

Редатор Д. Б. БАЙЫР-ООЛ.

РЕСПУБЛИКАНЫН КИНОЭКРАНЫНЫНГА



„МАРТИН БУЛТТАРДА“

деп кинону көрүсүр

КИНОТЕАТРАЛГА СЕНТАБРЬ 8-ТЕ

«НАЙРАЛ»: «Уран-шеер Мария» 10.00, 11.30, 1.00 шактарда, «Чы-зарлыг чөдө» 2.30, 4.20, 6.10, 8.00, 9.50 шактарда, киножурнал-дар — «Океан ыдындагы ырлашкан», «1812 чыл» 9.50 шакта.

«КАА-ХЕМ»: Мультипликациялар 10 шакта, «Ам кызыктык» 11.15, 1.15, 3.15 шактарда, «1943 чыл-дын тамес-батпас хүнү» 5.15, 7.15, 9.15 шактарда, «Жигульдерде» 9.15 шакта.

«ВОСТОК»: «Мишна, Серёга бол-гаш мен» 5, 9 шактарда, «Танцы аймаа» 3.7 шактарда, «СССР-ниң энергетиказынын хөжүмүдү» 9.15 шакта.

ЧАЙГЫ КИНОТЕАТРАГА: «Париж-тин бурган мелеринин дуганы» (1-ги серия) 5, 7, 9 шактарда.

«ЕНИСЕЙ»: «Дүнеки патруль» 2.30, 6.30 шактарда, «Арыг дээр» 4.30, 8.30 шактарда, «Чонун оруу» 8.30 шакта.

РЕДАКЦИЈАНЫН АПРЕЗ: Бизы, Шетинки-Бравченко кудумчуу бажи № 3, ТЕЛЕФОНЫ: редакторун 24-63, редакторун 23-54, харысалгалыг секретарынын болгаш харысалгалыг делүүсүнүн 23-35, кезде ажил- агый килиминин 25-38, партиялык амырал болгаш культуура амырал килистеринин 37-13, иштике информация килистеринин 20-60, чааа болгаш совет тургустун килистеринин 21-27, улуттук болгаш транспорт килистеринин 22-61, бухгалтериянын 31-75, корректорларын 21-47, Солун келбей баганда 32-75 телефонын калгалар.

Чайгы № 2093. Культура министрствозун типографиязы.